

Autor već na početku razrješava dilemu oko naziva književnog segmenta o kojemu je riječ prihvaćajući sintagmu dječja književnost, nasuprot onoj književnost za djecu, jer nije uobičajeno da se kaže književnost za Hrvate, Srbe ili Slovence, nego se koriste tradicijom usvojeni nazivi hrvatska, srpska ili slovenska književnost. Opširna uvodna rasprava otklanja čitav niz zabluda o tome kako je dijalektalna književnost „plod afektacije“, „utočište nedarovitih pisaca“, „ružan govor“, a po tome i „opasnost“ za cjelovitost hrvatskoga književnog korpusa.

Baš naprotiv. To je, u prvom redu, traganje za korijenima, za prepoznavanjem i potvrdom nacionalnog identiteta.

U tom se kontekstu posebno nameće često potpuno ignorirana činjenica, u kajkavskoj književnosti prisutnija nego u istorodnom stvaralaštvu drugih jezičnih izraza, potvrđena naglašenim prožimanjem usmene i pisane poetske riječi, pri čemu dječja književnost nije iznimka. Prateći dalje korpus kajkavske književnosti na-

mijenjen djeci, autor ističe nekoliko njegovih značajki. To su: izbor motiva i tema, osobita struktura obilježena jednostavnošću, spontanost i neposrednost u iskazu, naglašena ritmičnost i, dakako, leksik primjeren dječjoj dobi.

Pri izboru je tekstova za interpretaciju na prvom mjestu valjalo uvažiti spoznajne i receptivne mogućnosti današnjih osnovnoškolaca i adolescenata, bitno različite od onih prije pola, pa čak i prije četvrt stoljeća.

Prvu veću cjelinu u knjizi čini poglavlje obuhvaćeno naslovom Dječja usmena kajkavska književnost.

Pri grupiranju tekstova autor je i u usmenoj i u pisanoj književnosti zadržao tradicionalnu podjelu na tri književna roda, **liriku**, **epiku** i **dramu**, dodavši tome i **kraće prozne vrste**.

Najmlađoj su starosnoj dobi najprihvatljiviji usmenoretorički oblici. To su brojlice (termin je primjereniji od **brojalice**), potom **razbrajalice** i verižne **nabrajalice** (npr. vrlo raširena Prvo ljeto služil...). Slijede **rugalice** i **izmišljalice**, koje ponekad nisu lišene i naglašenije dječje zlobe. Zato su mnogo toplije bajalice (što u nekim primjerima prelaze u čestitke) i **uspavalice**.

Od kraćih su usmenih oblika česte **poslovice** i **zagonetalice**.

U osnovnoškolskom su razdoblju od proznih oblika nekada bile najomiljenije **bajke**, koje ipak u novije vrijeme ustupaju mjesto novelama, ali će mladi slušatelji-čitatelji sa zanimanjem saslušati-pročitati i poneku **legendu** i **anegdodu**. Na tom su stupnju razvoja rado slušane-čitane i **basne**, posebno zbog vješto sročene poante.

Kod usmenih igrokaza mladi se javljaju i kao gledatelji, ali i kao stvaratelji i izvođači, često na višoj razini od starijih.

Drugo poglavlje, Dječja pisana kajkavska književnost, također obuhvaća poeziju, prozu i dramske tekstove.

Impresivan je broj primjera u stihovima koje autor izdvaja za interpretaciju u zavičajnoj nastavi, a stvarala ih je čitava plejada pjesnika, od Miroslava Krleže do Milana Crnkovića.

Izbor iz pisane proze počinje djelima Jurja Dijanića, Antuna Vranića, Jakoba Lovrenčića i Ignaca Kristijanovića, a nakon njih, u kronološkom nizu, slijede pripovjedači sve do onih koji

su aktivni i u naše vrijeme.

S jednakom su pažnjom izabrani i dramski tekstovi.

Posebno je, III., poglavlje posvećeno stihovima i prozi poteklima iz dječjih i adolescent-skih pera. Valjalo je uložiti puno truda da bi se iz obilne građe izdvojilo ono najbolje, reprezentativno.

Svaka je naznačena cjelina popraćena iz-dašnim popisima stručne literature, što već samo po sebi osigurava znanstveni nivo čitave knjige.

Na ovom mjestu ipak valja posebno istaći minuciozne interpretacije pojedinih tekstova i u stihovima i u prozi utemeljene na suvremenim metodičkim spoznajama. Zato je knjiga u prvom redu namijenjena studentima, što tek ulaze u probleme praktične nastave, ali i već iskusnim nastavnicima, koji će u njoj naći potvrdu ispravnosti svojih edukativnih postupaka, ali i poticaj za moguće korekcije i inovacije u pedagoškom radu.

Kad je pak u pitanju učeničko književno stvaralaštvo, iznimno je važno da mentori ne zanemare njegovu zanatsku stranu, bitnu u svakoj djelatnosti, ali i da ne prekorače dopušteni stupanj svog utjecaja na, uvjetno rečeno, mlade autore, posebno na formalno i sadržajno oblikovanje njihovih uradaka.

Bez obzira na brojnu korištenu literaturu samo je djelo inovativno i s obzirom na jezični (kajkavski) izraz tekstova kojima se bavi i s obzirom na didaktičko-metodički pristup jednoj, na svoj način specifičnoj, građi.

Sadržaj otklanja više nedoumica u barem

jednom, dječjem, segmentu kajkavske književnosti, a njegovo je značenje naglašeno i time što se u velikoj mjeri bavi najsenzibilnijim čitateljima i budućim piscima kajkavskih tekstova.

Uza sve rečeno, ova knjiga ne mora biti prihvaćena kao kanon koji se ne može dograđivati. Ona čak i sama upućuje na tu mogućnost.

Iz prvog su izdanja preuzete i iznimno uspjele ilustracije, sada već pokojnog, slikara Ivana Lackovića-Croate.

Pisac si, pak, ovog prikaza dopušta da posebno izdvoji pjesmicu koja ga na impresivan način vraća u djetinjstvo opisujući jedan od za njega najdosadnijih poljskih radova, branje graha posijanog i dozrelog zajedno s kukuruzom. Tu je svaka mala lukavština bila dobrodošla.

Grah

Zvonkec i ja smo
z Lovrekovim japom
graha brali.
Skoro sakoga grma
smo v japin red
presadili.
Po redi je japa
čist pomali hodil
i ni se mogel načuditi
kak je to leto
v Bezju grah rodil.

Pajo Kanižaj

U Varaždnu na Dan Gospe Snježne 2022.

Ivan Zvonar